

پیشنهاد شما چیست؟

دکتر علی نقی منزوی

مجله کاوه، مونیخ، ش ۴۹ - ۵۰، سال ۱۱، ۱۳۵۲ خ، برگه ۱۴ - ۱۸

به کوشش

محمد ابراهیم ذاکر

۱.....	پیشنهاد شما چیست؟
۱.....	سخن سردبیر مجله کاوه
۱.....	توضیحاتی پیرامون نشریه پیشنهاد شما چیست؟
۲.....	پژوهشگاه‌های چهارگانه
۳.....	کاپیتولاسیون فرهنگی
۴.....	نظر ما
۹.....	کتاب‌نامه
۹.....	نمایه کتاب و مقاله

پیشنهاد شما چیست؟

دکتر علی نقی منزوی

مجله کاوه، مونیخ، شماره ۴۹ - ۵۰

سخن سردبیر مجله کاوه

توضیحاتی پیرامون نشریه پیشنهاد شما چیست؟

در سال ۱۳۵۱ شماره یک نشریه «پیشنهاد شما چیست؟» از طرف فرهنگستان زبان ایران پخش شد و به ضمیمه نشریه دیگر به عنوان «فرهنگستان زبان ایران هدف، سازمان، وظیفه، روش، فعالیت» برای آگاهی از نظر دانشمندان و ادیبان، طی نامه ای از جناب آقای دکتر صادق کیا رئیس فرهنگستان مزبور، برای عده ای از اهل فن در داخل و خارج کشور فرستاده شد، و در آن از ایشان خواسته شده بود، نظر خویش را در موضوع ابراز و ارسال دارند.

از آن جا که هیأت تحریریه کاوه، هدف این مؤسسه را یکی از آرزوهای دیرینه خود تشخیص داد که تمام مدت حیات علمی خویش، برای رسیدن بدانها کوشیده است، لازم دانست که برخی نظریات خود را در این مورد، در مجله مطرح سازد، پس به همین جهت از آقای دکتر علی نقی منزوی خواست تا مقاله ای در این زمینه فراهم آورد که هیأت تحریریه آن را به صورت زیر به نظرها می‌رساند:

آقای دکتر علی نقی منزوی که بر اساس تربیت پدر بزرگوارش که تمامی عمر را در خدمت به تاریخ ادبیات ایران صرف کرد، با علاقه شخصی به زبان فارسی بار آمده است، از سال ۱۳۲۷ خ تا روز مرگ علامه دهخدا همه روزه با او کار کرد و پس از مرگ

دهخدا در ۱۳۳۴ تا ۱۳۴۶ در لغتنامه عضو هیأت چهار نفری اول بود و از آن سال تاکنون در بیروت به کار تحقیق نسخ به فارسی اشتغال دارد.

بنابر مندرجات نشریه «فرهنگستان زبان ایران هدف، سازمان، وظیفه، روش، فعالیت» این فرهنگستان که در آبان ۱۳۴۹ خ بنیاد نهاده شده است، هدف خویش را دو چیز قرار داده:

۱- نگاهداری زبان فارسی، و آماده داشتن آن برای برآوردن نیازمندی‌های فرهنگی کشور؛

۲- پژوهش در همهٔ زبان‌های ایرانی، برای پیشبرد زبان فارسی.

سازمان فرهنگستان ایران، از شورای فرهنگستان، چهار پژوهشگاه، کتابخانه، آزمایشگاه، دبیرخانه تشکیل شده است.

پژوهشگاه‌های چهارگانه

چهار پژوهشگاه عبارت‌اند از:

۱- پژوهشگاه واژه‌گزینی: که در آن سیزده گروه، از پیرامون یکصد تن استاد و کارشناس، برای شعبه‌های گوناگون علم و هنر، تشکیل شده است و تا کنون پیرامون هفت هزار واژه طبق شرایط معینی پیشنهاد نموده‌اند و برای بهره‌مندی از همکاری همگان، آن‌ها را دسته‌دسته در جزوه‌هایی به عنوان «پیشنهاد شما چیست؟» برای دانشمندان ایرانی و فارسی‌دانان غیرایرانی فرستاده‌اند، تا پس از شور همگان در جلسهٔ شورای فرهنگستان مطرح و تصویب گردد.

۲- پژوهشگاه واژه‌های موجود فارسی: که وظیفهٔ آن، گردآوری واژه‌های فارسی و اصطلاح‌های پیشه‌وران و نام‌های خاص از منابع زیر:

الف) واژه‌نامه‌های فارسی؛

ب) واژه‌نامه‌های بیگانه؛

ج) نوشته‌های بیگانه و تهیه متن‌های انتقادی از متون اساسی فارسی و تهیه واژه‌نامه‌های بسامدی برای هر یک و سپس تهیه واژه‌نامه جامع فارسی، قرار داده شده است و در پایان فهرست بیست کار تاکنون این پژوهشگاه انجام داده است، آورده‌اند.

۳- پژوهشگاه زبان‌های باستانی و میانه و گویش‌های ایرانی: که وظیفه آن بررسی زبان‌های باستانی و میانه و گویش‌های کنونی و فراهم کردن واژه‌نامه و دستور برای هر یک از آن‌ها، و تهیه نقشه جامع زبان‌ها و گویش‌های ایرانی است و در پایان فهرستی از پنج کار که درباره گویش‌ها و سه کار که درباره زبان پهلوی، از طرف این پژوهشگاه انجام گرفته، به دست داده‌اند.

۴- پژوهشگاه دستور زبان فارسی: که وظیفه آن، تهیه دستور برای زبان فارسی ادبی کنونی و املاي آن، و دستور فارسی عامیانه و دستور تاریخی و دستور تطبیقی گویش‌های ایرانی، و تاثیر متقابل این دستورها در یکدیگر. و در پایان فهرست سه کار در باره دستور و پنج کار درباره املاي تاریخی که از طرف این پژوهشگاه انجام شده، آورده‌اند.

در پایان نشریه، از کتابخانه کوچک و نوبنیاد این مؤسسه یاد شده است، اما از آزمایشگاه و دبیرخانه سختی به میان نیامده است.

کاپیتولاسیون فرهنگی

برای یک زبان خطر ورود دستور زبان‌های بیگانه بسیار شدیدتر از ورود واژه‌های خارجی است؛ زیرا که کلمه به تنهایی هیچ گاه صدمه‌ای به اساس زبان وارد نمی‌کند؛ بلکه بر توسعه آن می‌افزاید، اما هنگامی که قانون زبان صاحب کلمه همراه آن کلمه وارد زبان می‌زبان شود، در این وقت این کلمه مانند اتباع دول بیگانه که حق کاپیتولاسیون در کشور داشته باشند و قانون کشور خود را همراه بیاورند، خطرناک می‌شوند.

پیشنهاد شما چیست؟

۴

از این رو، به نظر من به جای کوشش برای اخراج مطلق کلمات بیگانه از زبان فارسی، باید در تقویت و تعمیم دستور زبان فارسی کوشید، تا هر کلمه بیگانه که به فارسی در می‌آید، لخت شود، یعنی همه پدیده‌ها و آثار پیشینه خود را کنار نهد، به لهجه فارسی تلفظ شود، با املا فارسی و با حروف فارسی نوشته شود.

مشکلاتی که وارد کردن دستور زبان‌های دیگر زبان فارسی ایجاد کرده بسیار است و در زیر تنها به برخی از آن‌ها اشارت می‌رود:

برخی از فضل‌فروشان اصرار می‌کنند که در مورد یاء نسبت، اگر در عربی متصل شود دستور عربی آن‌ها به کار برده شود، پس در نسبت به تجارت و صنعت و طبقات، چون عرب‌ها حرف زیاده بر ریشه را می‌اندازند، ما نیز بیاندازیم و تجارتي و صناعی و طبقی بگوییم. در صورتی که بنا بر دستور زبان فارسی یاء نسبت نباید تغییری در کلمه بدهد و اگر تغییری وارد کند، معنی عوض می‌گردد، مثلاً نسبت به «طبقات» طبقاتی است و «طبقی» نسبت به «طبق» است که معنی بسیار دوری دارد.

برخی دیگر پیشنهاد می‌کنند که حرف اضافه (ب) وقتی بر کلمات فارسی درآید (به) جدا نوشته شود و هرگاه بر کلمات عربی درآید متصل شود؛ زیرا که حرف جرّ می‌باشد.

و دیگری از فرسنگ‌ها فاصله نامه اعتراض به رادیو نوشته که چرا در استعمال کلمات عربی از دستور آن زبان استفاده نمی‌کنید، مثلاً: چرا شجاع را مثل عرب‌ها (به فتح شین) نخوانده و مثل فارس‌ها (به ضمّ) می‌خوانید؟ و چرا عناصر را مثل عربی (به کسر صاد) نگفته مانند فارس‌ها (به ضمّ صاد) می‌خوانید.

و دیگری کتاب تألیف می‌کند که غلط ننویسیم و در همه جا دستور زبان فارسی را فدای عربی می‌نماید، پس یکی از وظایف این پژوهشگاه طرد کردن این گونه دستورها و محکوم کردن استعمال آن می‌باشد.

نظر ما

همان گونه که در آغاز این مقال یاد کرده‌ام، نظر ما راجع به اصل موسسه فرهنگستان زبان مثبت می‌باشد؛ زیرا که بدون شک زبانی، هم‌چون زبان فارسی دری، که در نتیجه چند هزار سال تکامل، از دوازده قرن پیش، در میان زبان‌ها و گویش‌های ایرانی بسیار، به عنوان برادر بزرگ شناخته شده و به صورت تکیه‌گاه و منبع فرهنگی برادران دیگر خود، کردی، بلوچی، پشتو،

پیشنهاد شما چیست؟

۵

و اخیراً اردو در آمده است و قرن‌ها زبان رسمی و علمی و فرهنگی شبه قاره هند و ایران و آسیای صغیر بوده است، اگر به خواهد با تمدن عصر ماشین به پیشرفت خود ادامه دهد، ناچار نیازمند یک مؤسسه آکادمیک است تا شرایط لازم را برای او فراهم سازد و آن را از گزند هرج و مرج برکنار دارد و با ریشه‌های یأس و نومیدی و عقده‌های حقارت و شکست‌پذیری که از خیره شدن در خشخش عظیم فرهنگ غرب، در دل برخی از ادبا و نویسندگان ما حاصل شده است، مبارزه نماید.

و روی همین زمینه حسن نیت است که ما می‌خواهیم برخی از نظریات یعنی تذکرات خیرخواهانه خود را به بنیادگذاران محترم این موسسه گوشزد سازیم.

الف: در باره پژوهشگاه واژه‌گزینی: با این که نظر ما در لزوم اصل این پژوهشگاه مثبت است، و آن را برای تأمین سلامت زبان در حال گسترش فارسی لازم می‌دانیم، باید تذکرات زیر را خاطر نشان بسازیم:

۱- باید برنامه واژه‌گزینی طوری پیشرفت نماید که میان زبان فارسی در ایران و فارسی در افغانستان و دیگر کشورها که بخشی از ملت به زبان فارسی سخن می‌گویند، جدایی به وجود نیارد، یعنی هم‌زمان با کوشش در راه واژه‌گزینی کوشش پیگیر برای ایجاد روابط همکاری با مؤسسات، همانند آن در آن کشورها به عمل آید و گرنه پس از مدتی کوتاه رادیوها مجبور خواهند بود، برنامه فارسی ایران را از برنامه فارسی افغانستان، (مثلاً) جدا نمایند. هم‌اکنون آثار چنین آینده‌ای نمودار است. این مسأله تا آن جا اهمیت دارد که می‌باید در صورت امتناع طرف از همکاری، با ایجاد نوعی هماهنگی طبیعی و یک طرفه و با روش نرم و گذشت‌های مفید، ایشان را به فواید متقابل این هماهنگی و همکاری عملی آشنا سازیم و برای وصول بدین منظور باید کمیسونی خاص مأمور تلقی و بررسی کلیه نوشته‌های منتشر و ضبط برخی سخنرانی‌های رادیوهای فارسی خارجی باشد و ساعت‌هایی از برنامه رادیو برای شنوندگان فارسی زبان غیر ایرانی اختصاص یابد، تا واژه‌های انتخاب شده را به کمک لهجه محلی به گوش‌ها آشنا سازد. تصنیف‌های ملمع مرکب از دو؛ یا چند لهجه، می‌توانند برای نزدیک کردن لهجه‌ها کمک شایانی به شمار آیند.

۲- باید متذکر بود که اصولاً استخوان‌بندی هر زبان به روابط و افعال آن بیش از مفردات واژه‌هایش بستگی دارد، چنان که می‌بینیم وسیع‌ترین زبان دنیای امروز، انگلیسی در هر سال هزاران واژه خارجی را البته با کنترل لازم، به درون خود جذب و هضم می‌کند و این نه فقط کوچک‌ترین خدشه‌ای بر آن وارد نمی‌کند؛ بلکه روز به روز بر توسعه آن می‌افزاید.

پیشنهاد شما چیست؟

۶

۳- طرد کردن واژه‌های علمی و فنی و فرهنگی، که در سراسر دنیای صنعتی شده و متمدن رواج دارد، نه تنها کمکی به فرهنگ فارسی نمی‌کند؛ بلکه حصار اطراف را بلندتر کرده و موانع ارتباط بین‌المللی را می‌افزاید و به عکس، پذیرفتن آن‌ها که به هیچ ملتی اختصاص ندارد، در کادر زبان فارسی، با تطبیق کامل دستور زبان ما بر آن، از بسیاری مشکلات می‌کاهد.

ب: در باره پژوهشگاه واژه‌های موجود فارسی: در تایید وظایف مندرج در نشریه، یادآوری می‌کنیم که کشف معانی نام‌های خاص فارسی موجود در کتب باستانی ما می‌تواند کمک شایانی به تهیه واژه‌های مورد نیاز دوران کنونی فارسی به نماید. مثلاً:

۱- دنبال کردن کار شادروان کسروی در مورد تفسیرهایی که برای نام‌های شهرها و دیه‌ها [روستاها] نگاشته، و تصحیح نادرستی‌های او، بسیار مفید خواهد افتاد.

۲- چون آلمان‌ها در سده ۱۹ و ۲۰ روی بسیاری از منابع تاریخی و جغرافیایی و فرهنگی ما تحقیق نموده و کتاب‌های طبری، یاقوت، ابن‌ندیم، بیرونی، زمخشری و مانند ایشان را با تعلیمات گران‌مایه و پیشگفتارهای پر ارزش و فهرست‌های سودمند چاپ نموده‌اند و در آن‌ها ریشه بسیاری از واژه‌ها و نام‌های خاص را استخراج نموده و روشن ساخته‌اند باید از این تحقیقات استفاده لازم به عمل آید.

برای استفاده از تحقیقات آلمان‌ها دانستن کامل سه زبان آلمانی، فارسی و عربی و اطلاع داشتن از زبان‌های ایرانی، پهلوی، طبری، گیلکی، و هم‌چنین زبان سامی سریانی لازم است. متأسفانه امروز در ایران آنان که عربی می‌دانند آلمانی نمی‌دانند و آنان که آلمانی را درست می‌آموزند از عربی محروم‌اند؛ بنابراین، گذشته از زبان‌های احتیاطی که یادکردم، فهم آن سه زبان اصلی نیز برای یک نفر کم اتفاق می‌افتد. خطری که آینده این تحقیق را تاریک‌تر می‌سازد آن است که سابقاً هر خاورشناس آلمانی، مانند همه مستشرقان، هر دو زبان فارسی و عربی را خوب می‌آموخت؛ لیکن امروزه پس از جدا شدن ایران‌شناسی از عرب‌شناسی، دیگر ایران‌شناسان، آن تسلط را بر عربی ندارند و به عکس عرب‌شناسان نیز چندان تعمقی در شناسایی زبان‌های ایرانی نمی‌کنند.

مثلاً یک نمونه از کارهای آلمان‌ها در منابع تاریخی ما، احیای تاریخ بزرگ طبری است که آن را از سال ۱۸۷۹ تا ۱۸۹۷م در شانزده جلد منتشر کردند. ۱۳ جلد آن متن تاریخ طبری و ذیل المذیل از خود طبری است، جلد ۱۴ هم فهرست‌ها و جلد

پیشنهاد شما چیست؟

۷

۱۵ هم تحقیقات ادبی و تاریخی است، جلد ۱۶ هم ذیل دیگری است بر تاریخ طبری تألیف عریب قرطبی. این شانزده جلد اخیراً در تهران افست شده از نو انتشار یافت، و سزاوار است مقدمات و تحقیقات آلمانی آن به فارسی ترجمه شود تا مورد استفاده عموم قرار گیرد.

اصولاً این تذکر در این جا بی‌مناسبت نیست که همه تاریخ طبری باید از نو به فارسی درآید؛ زیرا ترجمه موجود و منسوب به بلعمی به هیچ وجه ما را از این گنجینه بزرگ بی‌نیاز نمی‌سازد و گر چه بلعمی خود سند بسیار سودمندی است؛ لیکن آن را به حساب طبری نهادن درست نیست، طبری مردی آزادمنش و مستقل و صاحب مذهب و مکتب بوده است و اگر تشیع را به معنی عام آن بگیریم می‌توان او را در دایره شیعیان قرن (۴هـ / ۱۰م) شمرد، در صورتی که نویسنده بلعمی سنی محافظه‌کار و مقلد است. او در بسیاری از جاها تحت تأثیر عقیده خود قرار گرفته، نظریاتی خلاف نظریات آزادمنشانه طبری می‌دهد و حتی در برخی موارد از پرده‌پوشی برروی حقایق خاصه در مورد جنایات‌های وحشیانه عرب خودداری نکرده است.

اما ترجمه آقای نشأت، صرف نظر از این که بسیاری از ما شیعیان قرن بیستم دست کمی از سنیان قرن دهم نداریم، اصولاً ترجمه ایشان ناقص است، او به خیال خود بخشی را که صریحاً متعلق به ایران تشخیص داده ترجمه نموده است، در صورتی همه بخش‌های این کتاب، برای تاریخ ایران سودمند است.

۳- دیگر منابع نام‌های خاص فارسی کتاب‌های فهرست منتخب ابن‌بابویه و کتاب النقص عبدالجلیل رازی و کتاب التدوین رافعی در تاریخ قزوین را باید نام برد. فهرست منتخب در ۱۳۲۶ ق / ۱۹۰۸ م در آخر بحار الأنوار به شکل مغلوطی چاپ شده و شیخ محمد رشتی از روحانیان ایرانی عراق طبق گفته خودشان مدتی در تصحیح نام‌های آن کوشیده است. آقای دکتر جلال محدث ارموی نیز رساله دکتری خویش را در تصحیح این کتاب به دست آورده و کتاب النقص را نیز خود ایشان چاپ نموده است و از نسخه عکسی کتاب التدوین نیز استفاده شایانی برده است و لیکن به علت عدم اطلاع ایشان از لهجه‌های طبری، گیلکی، آذری، تاتی و رازی، اکثریت مطلق آن کلمات بدون تصحیح و تحقیق چاپ شده است، و ظاهراً کار جز با همکاری چندتن که تمام لهجه‌ها را بدانند از کسی ساخته نباشد.

ج: در مورد پژوهشگاه زبان‌های باستانی و میانه و گویش‌های ایرانی:

پیشنهاد شما چیست؟

۸

اولاً: در این جا باید به زبان‌ها و گویش‌های زنده اهمیت بیشتر داده شود، مثلاً در باره گویش‌ها؛ یا زبان‌های کردی، بلوچی، پشتو، که متأسفانه تاکنون کمتر توجه می‌شده است، باید توجه مخصوص داده شود. باید مؤسسه‌هایی که در باره این زبان‌ها کار می‌کنند، چنان مجهز گردند که بتوانند به مؤسسات مشابه آن‌ها در خارج ایران کمک نمایند.

ثانیاً: با تمام وسایل، باید میان این مؤسسات تحقیقاتی گویش‌ها در ایران با مشابه خارجی آن‌ها ارتباط نزدیک برقرار شود، مثلاً با دانشکده ادبیات بلوچ در کویت و پیشاور و کردی در سلیمانیه و بغداد و پشتو در کابل روابط صمیمی و همکاری نزدیک استوار شود و مؤسسات ایرانی مشابه آن‌ها به درجه دانشکده ارتقا یابند.

در کجا بهتر از ایران این زبان‌ها می‌توانند، احیا شوند، رشد یابند و مورد استفاده متقابل قرار گیرند و بالاخره فرهنگی مشترک متناسب عصر حاضر به وجود آورند؟

و کدام زبان شایسته‌تر از زبان فارسی دری می‌تواند رابط میان آن‌ها باشد.

و کدام منبع برای گسترش زبان فارسی بهتر از واژه‌های آنان می‌یابیم؟

کتابنامه

نمایه کتاب و مقاله

تاریخ طبری، ج ۱۶، تألیف عریب قرطبی، لایبزیك، آلمان، ۱۸۷۹ تا ۱۸۹۷ م.

تاریخ طبری، تاریخ الرسل و الأمم و الملوك، تاریخ الأمم و الملوك، ابوجعفر محمد فرزند جریر فرزند یزید طبری، جریر طبری (۲۲۴ - ۳۱۰ ق / ۸۳۹ - ۹۲۳ م)، لایبزیك، آلمان، ۱۸۷۹ تا ۱۸۹۷ م، ۱۶ جلد؛ برگردان ابوالقاسم پاینده ۱۵ جلد، انتشارات بنیاد فرهنگ، ۱۳۵۲؛ بنیاد فرهنگ، سال ۱۳۵۳، ۱۶ جلد؛ انتشارات اساطیر، ۱۳۶۲ تا ۱۳۶۵ خ.

تفسیر کشف (الكشاف عن حقائق غوامض التنزیل و عیون الأقویل فی وجوه التأویل)، ابوالقاسم محمود فرزند عمر زمخشری خوارزمی، جارالله زمخشری (۴۶۷ - ۵۳۸ هـ). ترجمه مسعود انصاری، انتشارات ققنوس، تهران، ۱۳۸۹.
رسالة البيروني في فهرست كتب محمد بن زكريا الرازي للبيروني، تصحيح پل كراوس، چاپ پاریس، ۱۹۳۶ م، رساله بیرونی درباره فهرست کتابهای رازی.

فهرست أسماء علماء الشيعة و مصنفیهم، منتخب الدین عل فرزند عبیدالله بن بابویه رازی (-۵۸۵ ق)، نسخه خطی مجلس شورای ملی، شماره بازیابی، ۱/۱۲۸۲، رونویسی محمد خراسانی، ۱۰۱۱ ق، شماره مدرک کتابخانه مجلس ۱۰/۲۴۵۹۶۱۰.
فهرست منتخب [فهرست منتخب الدین] علی فرزند عبیدالله بابویه رازی (د: ۵۸۵ ق) در ۱۳۲۶ هـ / ۱۹۰۸ م در آخر بحار الأنوار چاپ شد.

الفهرست، منتخب الدین علی فرزند بابویه رازی، تصحيح جلال الدین محدث ارموی، کتابخانه عمومی آية الله العظمی مرعشی نجفی، قم، چاپخانه مهر، ۱۳۶۶ خ.

الفهرست؛ یا فوز العلوم، ابن ندیم، ابوالفرج محمد فرزند ابویعقوب اسحاق فرزند محمد وراق بغدادی (د: ۳۸۵ ق / ۹۹۵ م)، تصحيح گوستاو فلوگل، ۱۸۷۱ - ۱۸۷۲ م، لایبزیك؛ دیگر: چاپخانه رحمانی مصر، چاپ ۱۳۴۸ ق؛ برگردان محمدرضا تجدد، تهران، بانک بازرگانی ایران، ۱۳۴۶ خ.

پیشنهاد شما چیست؟

پیشنهاد شما چیست؟

۱۰

کتاب التدوین فی أخبار القزوين، عبدالکریم فرزند محمد رافعی قزوینی، تحقیق عزیزالله عطاردی، دار الکتب العلمیه، بیروت، ۱۴۰۸ق / ۱۹۸۷.

کتاب النقض، معروف به بعض مثالب النواصب فی نقض بعض فضائح الروافض، عبدالجلیل فرزند ابوالحسین فرزند ابوالفضل قزوینی رازی (ز: ۵۶۰ق)، تصحیح، تعلیق، مقدمه‌نگاری سید جلال‌الدین حسینی محدث ارموی، تهران، چاپخانه سپهر، ۱۳۷۱ق / ۱۳۳۱خ؛ چاپ دیگر، تصحیح محدث ارموی، انجمن آثار ملی ایران، ۱۳۵۸خ.

معجم البلدان، یاقوت حموی (۵۷۴ - ۶۲۶) شهاب‌الدین ابوعبدالله فرزند عبدالله رومی، چاپ لایپزیک (۱۸۷۳-۱۸۶۶م) افست تهران، ۱۹۶۵م، برگردان به پارسی دکتر علی‌نقی منزوی، پژوهشگاه سازمان میراث فرهنگی و صنایع دستی و گردشگری وابسته به وزارت ارشاد اسلامی جلد اول برگردان به پارسی را تا پایان حرف الف در سال ۱۳۸۰خ و جلد دوم آن را تا پایان حرف "ز" در سال ۱۳۸۳خ به چاپ رسانید و امید به چاپ دیگر جلدهای ترجمه شده آن.

نشریه پیشنهاد شما چیست، شماره یک، فرهنگستان زبان، ۱۳۵۱خ، ضمیمه نشریه فرهنگستان زبان ایران هدف، سازمان، وظیفه، روش، فعالیت.

نشریه فرهنگستان زبان ایران هدف، سازمان، وظیفه، روش، فعالیت، فرهنگستان زبان، ۱۳۵۱خ.

نهج البلاغه، شرح محمد عبده، تحقیق محمد محیی‌الدین عبدالحمید، مطبعه الاستقامه، قاهره، مصر.

دکتر علی‌نقی منزوی